

УДК 331.5

Цимбалюк Д.І., аспірант спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
Науковий керівник: Москалюк Н.П., доцент кафедри міжнародної економіки
(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна)

МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РИНОК ПРАЦІ ТА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Український ринок праці характеризується масштабними трансформаціями та викликами, обумовленими не тільки глобальними тенденціями, пов'язаними з розвитком цифрових технологій та наслідками пандемії, а й військовими діями. Однією з найбільш гострих проблем, яка поглибилася у воєнний період і очевидно, що буде перешкодою для економічного відновлення в повоєнний період, є дефіцит фахівців у різних сферах економічної діяльності, обумовлений насамперед великою кількістю мігрантів.

До повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну спостерігалася стійка тенденція до скорочення пропозиції робочої сили. Так згідно з даними Держстату України, кількість робочої сили віком 15 років і старше у 2021 році дорівнювала 17,4 млн осіб, з них у віці 15-70 років (економічно активне населення) – 17,3 млн осіб, що на 4,4% менше, ніж у 2019 [1].

Воєнні дії, окупація частини території України, руйнування інфраструктури, внутрішні переміщення та міграція населення мають негативні наслідки не лише для фізичного та психоемоційного стану населення, а й для ринку праці й економіки України загалом. На жаль, Держстат України станом на кінець січня 2024 року не оприлюднив інформацію щодо стану ринку праці у 2022 та 2023 роках. За інформацією журналу «Forbes Ukraine», на середину 2023 року в Україні чисельність економічно активного населення становила близько 11,7 млн осіб [2]. Як бачимо, порівняно з довоєнним періодом чисельність економічно активного населення зменшилася на 32,4%, що негативно характеризує людський потенціал країни.

Однією з основних причин різкого скорочення чисельності економічно активного населення є міграція населення за кордон. Відповідно до даних Міністерства закордонних справ України станом на 21 червня 2023 року за кордоном перебували 8,2 млн українців, а це 20% наявного населення України до 24 лютого 2022 року. Понад половина українців перебуває в трьох країнах: Польщі – 22%, Німеччині – 14,6% та США – 11%. Також багато громадян України знайшли прихисток у Чехії – 7,9%, Італії – 5%, Канаді – 4,9%, Іспанії – 3,4% та Ізраїлі – 2,75% [3].

Відповідно до даних Центру економічної стратегії на кінець червня 2023 року за кордоном через війну перебувало від 5,6 до 6,7 млн українців [4].

У процесі оцінювання впливу міграції на ринок праці та економіку України важливо брати до уваги настрої щодо повернення в Україну населення, яке перебуває за кордоном. Відповідно до опитування, Info Sapiens на замовлення Центру економічної стратегії 62% українських мігрантів готові повернутися в Україну. При цьому за різними сценаріями за кордоном можуть залишитись від 1,3 млн. до 3,3 млн. українців [4].

З метою визначення короткострокового впливу міграції на економіку України науковці використовують дані МОП щодо частки ВВП на одного працівника. У 2023 році в Україні вона становила 15 доларів [5]. Річна норма робочого часу за 40-годинного робочого тижня у 2023 році становила 2072 год. Частка ВВП на одного працівника в рік дорівнювала 31,08 тис. доларів.

Якщо виходити з досліджень Центру економічної стратегії, що після війни може залишитися від 1,3 млн. до 3,3 млн. українців, то економіка України втрачатиме мінімум 40,4 млрд доларів на рік.

На сьогодні в Україні бракує дієвих інструментів, які могли б змінити ситуацію на ринку праці, створити конкурентні переваги, особливо враховуючи воєнний стан, а отже, вплинути на мотивацію мігрантів та сприяти поверненню громадян України додому. Політика України має бути спрямована на створення економічних та соціальних передумов для повернення мігрантів в Україну. Важливою є співпраця України з країнами ЄС у поверненні українським мігрантів. З-поміж першочергових заходів важливо виокремити відновлення зруйнованих населених пунктів та інфраструктури, створення високооплачуваних робочих місць, ефективної системи соціального забезпечення як на рівні підприємств, так і на рівні держави, допомога в пошуку роботи, впровадження ефективної системи навчання та перепідготовки, створення умов для продовження навчання дітей в українських школах та вступу в заклади професійної та вищої освіти після іноземних шкіл.

Перелік посилань

1. Робоча сила України 2021. (2022). Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України. 215 с.
2. Тарасовський, Ю. (2023). В Україні 11,7 млн економічно активних осіб. *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-117-mln-ekonomichno-aktivnikh-osib-pratsyuyut-blizko-93-mln-doslidzhennya-06072023-14650>.
3. Укрінформ. (2023). Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainciv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html>
4. Вишлінський, Г., Михайлишина, Д., Самойлюк, М. & Томіліна, М. (2023). Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути? Фінальний звіт. URL: Центр економічної стратегії. <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/>
5. International Labor Organization. (2024). Statistics on Labor Productivity. URL: <https://ilostat.ilo.org/topics/labour-productivity/>